02/05/2021

Η λειτουργία της Ανάστασης στο Νταχάου το 1945

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Γράφει ο Θ. Μαλκίδης

Η λειτουργία της Ανάστασης στο Νταχάου το 1945: ο Άγιος Νικόλαος Βελιμίροβιτς και οι Έλληνες, Σέρβοι και Ρώσοι ιερείς .

Κάθε Θεία Λειτουργία της Ανάστασης είναι ξεχωριστή, ωστόσο αυτή που έγινε στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Νταχάου είναι μοναδική. Το κολαστήριο που δημιούργησαν οι Ναζί στο Νταχάου, λίγο έξω από το Μόναχο, δέχθηκε τους πρώτους κρατούμενους- πολιτικούς αντιπάλους αρχικώς του Αδόλφου Χίτλερ το 1933 και μέχρι το 1945 , πάνω από 200.000 κρατούμενοι μεταφέρθηκαν εκεί.

Αμέτρητοι πέθαναν στο στρατόπεδο, ενώ εκατοντάδες αναγκάστηκαν να συμμετάσχουν στα πειράματα των Ναζί που διεξάγονταν από τον Δρ Σίγκμουντ

Ράσερ.
Όταν οι κρατούμενοι έφταναν στο στρατόπεδο με τη μακάβρια επιγραφή στην πύλη του «Η Εργασία Απελευθερώνει»
ξυλοκοπούνταν βάναυσα, κουρεύονταν και όλα τους τα προσωπικά αντικείμενα λεηλατούνταν από τους φρουρούς. Οι τιμωρίες για διάφορες παραβάσεις τούς περίμεναν κάθε στιγμή της διαβίωσής τους εκεί και περιλάμβαναν κρέμασμα σε γάντζους για ώρες, σε αρκετό ύψος, ώστε τα πόδια τους να μην αγγίζουν το έδαφος, χτυπήματα, μαστίγωμα και απομόνωση για μέρες σε δωμάτια, ενώ όποιος έχει επισκεφθεί το στρατόπεδο μπορεί να κατανοήσει πως πέθαναν τόσοι πολλοί κρατούμενοι από το κρύο, αφού υποχρεωνόταν σε συνεχή καταμέτρηση, η οποία πάντοτε έβγαινε λανθασμένη…..

Στις 28 Απριλίου 1945 στο στρατόπεδο εισήλθε ο στρατός των ΗΠΑ και λίγες μέρες μετά οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί στο Νταχάου γιόρτασαν μία άλλη, μία συγκλονιστική Ανάσταση.

Ο κρατούμενος Gleb Rahr από τη Λετονία, δίνει τη δική του μαρτυρία :«… Φυσικά, είχα διαρκώς επίγνωση του γεγονότος ότι αυτά τα γεγονότα εκτυλίσσονταν κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Εβδομάδας. Αλλά πώς θα μπορούσαμε να το ζήσουμε, έξω από τις σιωπηλές, ατομικές προσευχές μας; Ένας συγκρατούμενος και επικεφαλής διερμηνέας της Διεθνούς Επιτροπής των Αιχμαλώτων, ο Μπόρις Φ., με επισκέφθηκε στη μολυσμένη από τύφο μονάδα μου,το «Μπλοκ 27» -για να με ενημερώσει ότι ήταν σε εξέλιξη προσπάθειες, σε συνεννόηση με Εθνικές Επιτροπές Αιχμαλώτων από τη Γιουγκοσλαβία και την Ελλάδα, για να πραγματοποιηθεί Ορθόδοξη Λειτουργία για την ημέρα του Πάσχα στις 6 Μαΐου (23 Απριλίου με το παλαιό ημερολόγιο).

Υπήρχαν ορθόδοξοι ιερείς, διάκονοι και μια ομάδα μοναχών από το Άγιο Όρος μεταξύ των κρατουμένων. Αλλά δεν υπήρχαν άμφια, καθόλου βιβλία, ούτε εικόνες, κεριά, πρόσφορα ή κρασί. . .. Οι προσπάθειες για να τα βρούμε αυτά από τη ρωσική εκκλησία στο Μόναχο απέτυχαν, καθώς οι Αμερικανοί απλά δεν μπόρεσαν να εντοπίσουν κανέναν από αυτή την ενορία στην κατεστραμμένη πόλη. Παρ’ όλα αυτά, ορισμένα από τα προβλήματα θα μπορούσαν να επιλυθούν. Οι περίπου τετρακόσιοι καθολικοί ιερείς που κρατούνταν στο Νταχάου είχαν την άδεια να παραμείνουν μαζί σε ένα στρατώνα και να τελούν τη Θ. Λειτουργία κάθε πρωί πριν ξεκινήσει η δουλειά. Έτσι, μας πρόσφεραν στους Ορθόδοξους τη χρήση της αίθουσας προσευχής τους στο «Μπλοκ 26», η οποία ήταν ακριβώς απέναντι στο δρόμο από το δικό μου «Μπλοκ».

Το εκκλησάκι ήταν γυμνό, εκτός από ένα ξύλινο τραπέζι και μια εικόνα της Παναγίας Czenstochowa που κρεμόταν στον τοίχο πάνω από το τραπέζι, μια εικόνα που προερχόταν από την Κωνσταντινούπολη και αργότερα ήρθε στο Belz στη Γαλικία, όπου στη συνέχεια την πήρε από τους Ορθόδοξους ένας Πολωνός βασιλιάς. Όταν ο ρωσικός στρατός έδιωξε τα στρατεύματα του Ναπολέοντα από την Czenstochowa, ο ηγούμενος της Μονής Czenstochowa έδωσε ένα αντίγραφο της εικόνας στον Τσάρο Αλέξανδρο Α', ο οποίος το τοποθέτησε στον καθεδρικό ναό Καζάν στην Αγία Πετρούπολη, όπου ετιμάτο μέχρι την κατάληψη της εξουσίας από τους Μπολσεβίκους.

Μια δημιουργική λύση στο πρόβλημα των αμφίων βρέθηκε επίσης. Από το νοσοκομείο της πρώην SS-φρουράς μας πήραμε καινούρια λινά υφάσματα. Όταν ράψαμε μεταξύ τους κατά μήκος δύο πετσέτες, σχηματίστηκε ένα πετραχήλι και όταν ράφτηκαν στα άκρα τους προέκυψε ένα Οράριο. Οι κόκκινοι σταυροί που προορίζονταν αρχικά για να φορεθούν από το ιατρικό προσωπικό των φρουρών SS, τέθηκαν στις πετσέτες-άμφια.

Την Κυριακή του Πάσχα που ήταν την 6η Μαΐου (23 Απριλίου σύμφωνα με το παλαιό ημερολόγιο) -που συνέπεσε με την εορτή του Αγίου Γεωργίου- Σέρβοι, Έλληνες και Ρώσοι συγκεντρώθηκαν στο στρατώνα των καθολικών ιερέων.
Σε ολόκληρη την ιστορία της Ορθόδοξης Εκκλησίας δεν υπήρξε πιθανώς ποτέ μια Λειτουργία του Πάσχα, όπως αυτή στο Νταχάου το 1945. Έλληνες και Σέρβοι ιερείς μαζί με ένα Σέρβο διάκονο, που φορούσαν τα αυτοσχέδια «άμφια» πάνω από τις ριγέ μπλε και γκρι στολές κρατουμένων. Στη συνέχεια, άρχισαν να ψάλλουν, εναλλάξ από τα ελληνικά στα σλαβικά, και στη συνέχεια πάλι πίσω στα ελληνικά. Ο κανόνας του Πάσχα, τα Πασχάλια στιχηρά, η Ομιλία του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου, ψάλθηκαν όλα από μνήμης!

Δεκαοκτώ Ορθόδοξοι ιερείς και ένας διάκονος -περισσότεροι από τους οποίους ήταν Σέρβοι συμμετείχαν σε αυτή την αξέχαστη Λειτουργία. Όπως ο άρρωστος άνθρωπος που τον είχαν κατεβάσει από τη στέγη ενός σπιτιού και τον τοποθέτησαν μπροστά στα πόδια του Χριστού, έτσι και ο Έλληνας Αρχιμανδρίτης Μελέτιος διακομίστηκε σε ένα φορείο μέσα στο παρεκκλήσι, όπου παρέμεινε προσευχόμενος κατά τη διάρκεια της Λειτουργίας.

Παρόντες ήταν ο άγιος Επίσκοπος Νικόλαος Βελιμίροβιτς, ο οποίος μεταφέρθηκε από το Νταχάου το Δεκέμβριο του 1944.

Σύμφωνα με μαρτυρίες παρών ήταν ο π. Δαμασκηνός Χατζόπουλος (1913-1977), μετέπειτα Μητροπολίτης Τριφυλίας και Ολυμπίας (1950-1957) και Δημητριάδος

και Αλμυρού (1957-1968). Ο π. Δαμασκηνός συνελήφθη για την κοινωνική του δράση στην Μητρόπολη Κορινθίας το 1942 και μεταφέρθηκε στην Ιταλία και στο Νταχάου, όπου υπέστη φρικτά βασανιστήρια.

Επίσης παρών ήταν ο Αρχιμανδρίτης Διονύσιος, ο οποίος μετά τον πόλεμο έγινε Μητροπολίτης Τρίκκης και Σταγών. Ο π. Διονύσιος με καταγωγή από το Ανδραμμύτιο της Μικράς Ασίας, όπου οι δικοί δολοφονήθηκαν από τους δασκάλους των Ναζί, τους Κεμαλικούς, είχε συλληφθεί το 1942 επειδή έκρυψε και φρόντισε Άγγλους αξιωματικούς και στρατιώτες που προσπαθούσαν να ξεφύγουν από τους Ναζί. Βασανίστηκε για να μην αποκαλύψει τα ονόματα όσων εμπλέκονταν στην αρωγή στρατιωτών των συμμαχικών δυνάμεων και στη συνέχεια φυλακίστηκε για δεκαοχτώ μήνες στη Θεσσαλονίκη, στο στρατόπεδο Παύλου Μελά, πριν μεταφερθεί στο Νταχάου.

Στη Θεσσαλονίκη του δόθηκε χάρη, αλλά την απέρριψε. Κατά τη διάρκεια των δύο χρόνων στο Νταχάου, βίωσε τη ναζιστική θηριωδία και υπέφερε πολύ. Τις εμπειρίες του τις κατέγραψε αργότερα στα βιβλία του, μεταξύ αυτών ήταν τακτικές πορείες στο εκτελεστικό απόσπασμα, όπου θα γλίτωνε την τελευταία στιγμή, εξευτελισμοί, και στη συνέχεια επιστροφή στην εξαθλίωση του μπλοκ των κρατουμένων. Μάλιστα, ο προσωπικός του γιατρός διηγείται ότι είχε στο σώμα του μια μακρά ουλή από πυρωμένο σίδερο.

Μετά την απελευθέρωση, ο π. Διονύσιος βοήθησε τους Συμμάχους να μετεγκαταστήσουν πρώην κρατουμένους του Νταχάου, ενώ πριν από το θάνατό του, επισκέφθηκε το Νταχάου και τέλεσε την πρώτη Ορθόδοξη Λειτουργία εκεί σε περίοδο ειρήνης.

Γράφοντας το 1949, ο π. Διονύσιος θυμήθηκε το Πάσχα του 1945 με τα εξής λόγια:

«...Στην ύπαιθρο, πίσω από την παράγκα, οι Ορθόδοξοι Έλληνες και Σέρβοι είχαν συγκεντρωθεί. Στο κέντρο, οι δύο ιερείς, ο Σέρβος και ο Έλληνας. Δεν φορούν χρυσά άμφια. Δεν έχουν ακόμη ράσα. Δεν έχουν κεριά ούτε λειτουργικά βιβλία στα χέρια τους. Αλλά τώρα δεν χρειάζονται εξωτερικά, υλικά φώτα για να υμνήσουν τη χαρά. Οι ψυχές όλων είναι φλεγόμενες, κολυμπούν στο φως.

Ευλογημένος είναι ο Θεός μας. Η μικρή, χαρτόδετη Καινή Διαθήκη μου έχει έρθει στη δόξα της. Ψάλλουμε το «Χριστός Ανέστη» πολλές φορές, και η ηχώ του αντηχεί παντού και αγιάζει το μέρος.

Η Γερμανία του Χίτλερ, το τραγικό σύμβολο ενός κόσμου χωρίς Χριστό, δεν υπάρχει πια. Και ο ύμνος της ζωής της πίστης ανεβαίνει από όλες τις ψυχές, είναι η ζωή που προχωρά από τον καταπράσινο λόφο του Stein με πλεύση προς τον

Εσταυρωμένο ».

Οι ιερείς που συμμετείχαν στο 1945 στην πασχαλινή Θ. Λειτουργία μνημονεύονται σε κάθε Θ. Λειτουργία που πραγματοποιείται στο παρεκκλήσι, μαζί με όλους τους Ορθόδοξους χριστιανούς που έχασαν τη ζωή τους «σε αυτό το μέρος, ή σε άλλο τόπο βασανιστηρίων».

Στις 29 Απριλίου 1995, στην πεντηκοστή επέτειο από την απελευθέρωση του Νταχάου εγκαινιάστηκε το Ρωσικό Ορθόδοξο παρεκκλήσι των κεκοιμημένων του Νταχάου, αφιερωμένο στην Ανάσταση του Χριστού. Στο παρεκκλήσι περιέχεται μια εικόνα με αγγέλους που ανοίγουν τις πύλες του στρατοπέδου συγκέντρωσης και ο Ίδιος ο Χριστός οδηγεί τους κρατούμενους προς την ελευθερία